DAGSINS MEINING

Sterkt alternativ

Javnaðarflokkurin hevur havt landsfund i Hvalba og hevur i hesum sambandi gjørt landsfundarsamtykt. Við landsfundarsamtykt plaga flokkar at vísa á hvønn politikk, teir halda vera skilabest at reka undir givnum umstøðum. Javnaðarflokkurin er í andstøðu, og henda støða merkir sjálvandi fundarsamtyktina. Hóast hetta so er landsfundarsamtyktin áhugaverd á mangan hátt við tað, at hon vísir á øki í samfelagnum, sum treingja til ábøtur og hon setir fram áhugaverd alternativ til rikna politikkin.

Tey øki, ið Javnaðarflokkurin tekur fram á landsfundinum eru: familjupolitikkur, bústaðartørvur, eftirlønarstøðan, heilsumálini og útbúgvingarpolitikkurin fyri at nevna nøkur. Hetta eru alt sera aktuel og átrokandi mál. Tað, sum víst verður á, er, at samgongan onga ítøkiliga loysn hevur á hesum nevndu málum, ella at samgongan vegna innanhýsis ósemjur ikki megnar at loysa hesi átrokandi mál. Hetta er tíverri alt ov satt, og so er spurningurin, hvørt alternativ javnaðarflokksins eru orðað soleiðis, at flokkurin kemur á tal við samgonguna um hesi mál.

Hvørji eru so boð Javnaðarflokksins uppá ein annan politikk. Í sambandi við familjupolitikkin verður víst á, at tørvur er á betri barnsburðarskipan, soleiðis, at barnið kann vera heima eitt ár, um ynski er um hetta. Hesi mál má eitt nú Miðflokkurin uttan nakað kunna góðtaka. Hvat bústaðartørvinum viðvíkur, so verður víst á, at tað almenna eigur at ganga undan til tess at útvega fígging til hóskandi bústaðir til ung sum eldri. Eisini verður víst á røktartørvin, og hetta kann ongantíð gerast nóg ofta.

Tann stóri spurningurin er eftirlønin og hvussu hon skal fíggjast í framtíðini. Her hevur Javnaðarflokkurin eitt sera áhugavert boð: eina trístreingjaða fígging nevniliga fólkapensión, samhaldsfasta og fakfelagseftirlønir. Tað er eingin loyna, at teir ráðandi flokkarnir standa ráðaleysir í eftirlønarspurninginum. Tað er heldur ikki væntandi, at samgongan fær hetta mál í hús fyri valið um 2 ár, so her hvur Javnaðarflokkurin eitt sera gott mál, sum hann má arbeiða hart við frá nú av og til valið. Somikið í hesum umfari. Her eru onnur mál í samtyktini, sum hava stóran almennan áhuga og fara vit at venda aftir til hesi mál, samstundis sum vit kunnu staðfesta, at Javnaðarflokkurin nú hevur eitt ítøkiligt og sera viðkomandi alternativ til politikkin hjá sitandi samgongu. Tað kann tó undra, at sjálvstýrismálið ikki verður tikið uppá tungu í landsfundarsamtyktini.

Sosialurin

Frá landsfundi Miðfloksins

Umleið 70 fólk úr øllum landinum høvdu leygardagin leitað sær í Norðurlandahúsið til landsfund Miðfloksins. Á skránni var, umframt lógarkravda valið av nevnd o.a., politisk framløga- og kjak, sum vardi til út á kvøldið. Hetta varð fyrsti landsfundur síðani flokkurin eftir seinasta løgtingsval kom í samgongu, og merkti tað kjakið, sum var positivt og framtíðarrættað.

Í nýggju nevnd Mifloksins eru:
Álvur Kirke, Kaldbak
Pól Jóhan Djurhuus, Glyvrar
Charlotta á Váli Olsen, Havnin
Svein Askildsen, Kollafjørður
Elin W. Tausen, Argir.

Varalimir eru:
Ann Hjaltalin, Havnin
Svenhild Haraldsen, Hoyvík
Kjarstein Danielsen, Tvøroyri
Jónfinn Olsen, Miðvágur

Landsfundurin fegnaðist um tann møguleikan flokkurin, sum landsstýrisflokkur, hevur at seta dám á førda politikkin, og dentur varð lagdur á primeru uppgávur floksins, at vera á varðhaldi, og at styrkja og verja grundleggjandi kristnu virðini, sum samfelag okkara er grundað á.

Familjupolitikkurin var frammaliga í umrøðuni. Staðfest varð, at samfelagsgongdin krevur nógv av ungu familjunum, og at grannalondini hava ein nógv virknari leiklut í at veita stuðul til hesar. Heitt varð á landsstýrismannin um at skunda undir arbeiði at nútíðarføra samfelagið á hesum týdningarmikla øki.

Veitti skattalættin á 127 mió var umrøddur og fegnaðust luttakararnir um hetta beinleiðis familjupolitiska tiltak.

Landsstýrismaðurin fekk stuðul til framhaldandi at virka fyri einum nútíðar heilsupolitikki, har møguleikarnir fyri beinleiðis stuðli til heilsugóðan mat eigur at verða kannaðir.

Sjálvstýrislógin, heildarveitingin og tjóðarfrælsið vórðu umrødd, og enn einaferð varð staðfest, at Miðflokkurin metir eina fíggjarliga uppgerð við danir at vera alneyðuga. Gjørt varð av at heita á løgmann og samstarvsfelagarnar í landsstýrinum um at fáa slíka uppgerð gjørda.

Enn einaferð harmaðist flokkurin um manglandi virðingina, ið víst verður veikasta føroyinginum, barninum í móðurlívi. Staðfest varð, at krevjast má av landslæknanum, sum ovasta myndugleika á økinum, at hesin setur tiltøk í verk yvirfyri teim læknum, sum uttan at blúgvast siga seg nýta sosialar orsøkir sum grundgeving fyri fosturtøku. Slíkt kann ikki góðtakast og als ikki í einum samfelagi, sum telist millum tey ríkastu.

Landsfundurin fegnaðist um, at landsstýrismaður floksins frá 1.januar skal taka yvir sosialpsykiatriska økið. Luttakararnir kenna seg sannførdar um, at hesin megnar at lyfta hetta afturútsiglda økið á eitt støði, sum er nøktandi fyri eitt vælferðarsamfelag.

Landsfundurin gav fullan stuðul til fráboðan løgtingsmansins, um at rentustuðulin skal varðveitast á 37% -og at mjólkastuðulin ikki skal minkast.

Privatisering av ognum landsins varð umrødd, og landsfundurin tók ikki treytaleyst undir við generellum ætlanum um hetta.

Landsfundarluttakararnir umrøddu minnilutabólkar, sum royna at broyta grundleggjandi moralsk og etisk virði. Staðfestur varð týdningurin av at møta hesum menniskjum við tí kærleika og hjálp, teimum tørvar, men samstundis ikki at loyva at grundleggjandi kristnu virðini, samfelagið byggir á, verða broytt fyri at tekkjast hesum.

Sum er hevur Miðflokkurin bert 1 av 32 løgingsmonnum og verður tí náttúrligt ikki rokkið øllum teim málum, flokkurin vildu ynskt. Tó staðfesti landsfundurin stórt nøgdsemi við úrslitini higartil og ynskti fólkavaldu umboðum sínum Signing Harrans í verkinum framyvir.

Vegna Miðflokkin
Álvur Kirke
floksformaður

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eirikur Lindenskov eirikur@sosialurin.fo
Fíggjarleiðari: Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Finnbjørg Nattestad finnbjorg@sosialurin.fo
Durita Simonsen durita@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Heri á Rógvi heri@sosialurin.fo
Ingrid Bjarnastein ingrid@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solby Eliasen solby@sosialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo
Ingi Rasmussen ingi@sosialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postsmoga 231
Nólsoyar Pálsgøta 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo
Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 220727
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo
Sosialurin í Eysturoy:
Postsmoga 143, Saltangará
tel. 447820 fax 449520
tel. 228909
e-post: vilmund@sosialurin.fo
Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edvard@sosialurin.fo
e-post: vagar@sosialurin.fo

Uppseting/prent:
Uppseting: Hestprent
Prent: Prentmiðstøðin
Útgevari:
Sp/f Sosialurin
Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 341800, Fax 341801
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo
varp@sosialurin.fo

Blaðið verður prentað mánadag-fríggjadag klokkan 14[00]

Lýsingar

Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.
Framíhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.

Innsent tilfar
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðslan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.

VIÐMERKINGAR

BIG BROTHER

Jørn Astrup Hansen

Jeg husker fra en af mine første skoledage, hvorledes degnen på pædagogisk vis søgte at indføre os børn i aritmetikkens forunderlige verden.

- Lad os nu sige, indleder degnen, at I har samlet tre pærer op, som er faldet ned fra træet. Nu falder der to pærer mere ned fra træet. Dem samler I også op. Hvor mange pærer har I så? Børnene tænker, så det knager. Efter nogen tid spørger degnen min sidekammerat. - Nå, lille Åge, hvor mange pærer har du så? - *Pærer*, udbryder Åge *grædefærdig*, jeg har siddet og regnet med æbler!

Pærer - ikke æbler
Skoletimen for mange år siden randt mig i hu forleden. Den 28. oktober pålagde Dátueftirlitið Elektron at stoppe ethvert yderligere samarbejde med PBS om et fælles betalingsformidlingssystem, GjaldSkipan. Dátueftirlitið baserede sin afgørelse på en bekendtgørelse udstedt af landsstyremanden i henhold til en bemyndigelse i lov om behandling af personoplysninger. To dage efter udtalte formanden for Dátueftirlitið, Turið Debes Hentze, at afgørelsen ikke havde noget at skaffe med personoplysninger, og at den ikke havde noget med datasikkerhed at gøre. Om vi da blot havde vidst det i tide. Så havde vi dog ikke siddet og regnet med æbler!

Lov om personoplysninger har til formål at sikre borgerne, at personoplysninger behandles på en sådan måde, at den personlige frihed og husfreden respekteres. Men Dátueftirlitis afgørelse har slet ikke noget hermed at gøre. Siger altså formanden. For at finde ud af, hvad sagen da drejer sig om, lyttede jeg opmærksomt til, hvad landsstyremanden i lovanliggender havde at fortælle lagtinget, som den 18. november drøftede et forslag til ændring af loven om personoplysninger.

Hvem skal nu betale - Elektron eller PBS?
Det synes at være et hovedsynspunkt hos landsstyremanden, at personoplysninger, der indgår som led i et *innanhýsis samskifti í Føroyum,* ikke må udføres af landet. Eller som landsstyremanden udtrykte det: - Betalinger mellem dig og mig, på Færøerne, skal ordnes på Færøerne. Så ved vi det. Men hvad det betyder i dagligdagen, synes svært at begribe for godtfolk.

Lige så længe, Høgni Hoydal kan huske, har PBS udbudt en effektiv, sikker og billig betalingsformidling på Færøerne. PBS, der ejer og driver FR-kortet, formidler hver dag - fra Ballerup - flere betalinger på Færøerne, mellem færinger, end noget færøsk pengeinstitut på Færøerne. Endnu er dog ingen færing kommet galt af sted af den grund. Når Høgni Hoydal køber morgenbrød hos Mylnan og betaler med sit FR-kort, så ekspederes betalingen i Ballerup. Og i modsætning til GjaldSkipan, der kommunikerer i koder, forudsætter anvendelsen af FR-kortet, at der i Ballerup opbevares personoplysninger om Høgni Hoydal og bageren.

Gælder der andre regler for landsstyret?
Men hvordan går det i øvrigt til, at tingbogen, som indeholder oplysninger om alle matrikelnumre på Færøerne, om ejerskabet til færøsk jord og om tinglyste lån i al fast ejendom på Færøerne, føres i Danmark. Her er sandelig tale om personoplysninger, der vil noget. Kan det virkelig passe, at tinglysningsvæsenet er en del af Høgni Hoydals portefølje?

Senest har landsstyret, som det forlyder, bestemt sig for at sælge ud af sine virksomheder. Føroya Banki, Føroya Tele, Atlantic Airways, Føroya Lívstrygging, Føroya Fiskavirking, Føroya Fiskasøla m.fl. skal ikke blot privatiseres, de skal også børsnoteres. På Virðisbrævamarknaður Føroya, der er islandsk. Og landsstyret har bestemt, at ejerskabet til virksomhederne efterfølgende skal registreres i Værdipapircentralen. I Tåstrup! Ikke på Færøerne. Vil landsstyret vide, hvem det har lånt penge af, skal landsstyret også til Tåstrup. Her, ikke i Tinganes, opbevares nemlig alle oplysninger om, hvem der for nylig købte for 1,7 mia. kr. landsstyreobligationer.

Det er så vist kun bagerbørn, der ikke kan blæse og have mel i munden. For landsstyremanden er det ikke noget problem. Ikke blot skriver han loven, han administrerer den også. Og han hjælper også gerne til med at fortolke den.

Big Brother is watching you
Landsstyremanden omtaler personoplysninger som en national ressource, som det er vigtigt for de færøske myndigheder at bevare kontrollen og lovgivningsmagten over. Jamen hvordan kan det dog være vigtigt for myndighederne at vide, hvor David købte øllet, og hvem Marsanna betaler til den første i måneden. Landsstyremandens argumenter for, at personoplysninger skal behandles og opbevares på Færøerne, leder tanken hen på et Orwell'sk overvågningssamfund regeret af Big Brother. I øvrigt, men det tør man jo næsten ikke oplyse landsstyremanden om, indebærer samarbejdet mellem Elektron og PBS om GjaldSkipan ikke, at der mistes personoplysninger ud af landet. Ethvert input, ethvert output registreres på Elektron.

Landsstyret sidder med ved bordet
Det var en lettere uvirkelig oplevelse at høre landsstyremanden i lovanliggender give gode råd om, hvorledes Elektron og pengeinstitutterne bør drives. For det er jo netop, hvad Høgni Hoydals bekendtgørelse handler om. Den handler ikke om datasikkerhed, og den handler ikke om, hvordan man beskytter den enkelte borger mod misbrug af personoplysninger. Den handler derimod om, hvorledes Elektron skal og - navnlig - ikke skal udvikle et tidssvarende betalingsformidlingssystem. Elektron og pengeinstitutterne udbyder ikke et færøsk betalingskort, fordi det ville være prohibitivt dyrt. Så simpelt er det. Elektronisk betalingsformidling forudsætter stordrift. Sådan er det med FR-kortet, og sådan er det med GjaldSkipan.

Landsstyret er storaktionær i Elektron, og landsstyret er repræsenteret i Elektrons bestyrelse. Om landsstyret havde ønsket at påvirke Elektrons udviklingsaktiviteter, havde der været masser af muligheder herfor. I bestyrelsen eller på et møde aktionærerne imellem. Men at landsstyremanden med love og bekendtgørelser sætter sig for at lægge hindringer i vejen for et konkret projekt på Elektron, og at landsstyremanden - efter at Dátueftirlitið på et tvivlsomt grundlag har standset Elektrons samarbejde med PBS - fra lagtingets talerstol antyder, at pengeinstitutterne har gjort sig skyldige i antifærøsk virksomhed, det er dog et stift stykke.

Ikke så liberale, at det gør noget
Det er svært at forstå, hvorledes bekendtgørelse nr. 94 af 16. juni 2003 om udflytning af personoplysninger kan være forenelig med den nyliberalistiske lad-falde-hvad-ikke-kan-stå opfattelse, som ikke mindst Tjóðveldisflokkurin bekender sig til. Hvis erhvervslivet skal klare sig selv - og alt andet skulle da bare mangle - så forudsætter det, at politikerne afholder sig fra at detailstyre erhvervene. Kunne man i øvrigt tænke sig et lignende indgreb mod andre end netop pengeinstitutterne? Næppe. Hvis vi på Færøerne fortsat skal have et sundt pengeinstitutvæsen, er det ikke en dag for tidligt, at politikerne indser, at pengeinstitutter er erhvervsvirksomheder.

- I øvrigt mener jeg, at GjaldSkipan bør standses
Mest forstemmende var det imidlertid at høre Høgni Hoydal beklage sig over pengeinstitutternes stærke reaktioner i denne sag. Jamen herre jemini. Dátueftirlitið meddelte den 12. juni 2002 Elektron en gyldig tilladelse til at udvikle og drive GjaldSkipan i samarbejde med PBS. Lige siden har vi kunnet høre landsstyremanden i lovanliggender sige, at om han så skulle udfærdige en bekendtgørelse om dagen, så skulle han nok standse GjaldSkipan. Hvad havde Høgni Hoydal mon forestillet sig? At pengeinstitutterne på trællevis blot skulle bøje nakken og tie?

Denne sag drejer sig ikke blot om, hvordan vi betaler vore regninger til Føroya Tele og SEV. Den drejer sig også om noget så fundamentalt som borgernes retssikkerhed. Og pengeinstitutter er også en slags borgere. I et frit, demokratisk land må der være lighed for loven for Loke såvel som for Thor.

Bóndi í Føroyum ella Albania – eitt feitt

Kenneth Rasmussen
form. Unga Sjálvstýri

7. november, legði Bjarni Djurholm, landsstýrismaður, vegna landsstýrið fram tvey uppskot til løgtingslógir um føroyskan landbúna. Fyrra uppskotið er til løgtingslóg um landsjørð. Endamálið við lógini um landsjørð er, at tað fyrisitingarliga skulu skapast møguleikar fyri at menna framleiðsluna av landsjørðini. Seinna uppskotið er til løgtingslóg um búnaðargrunn. Endamálið er, at stovnaður verður grunnur, sum skal veita lán til landbúnaðin.

Flest øll eru samd um, at broytingar mugu gerast á økinum, men tað er stórt spell, at uppskotini, eftir at hava verið ígjøgnum samgongukvørnina, eru fullkomiliga avskeplað samanborið við uppruna útkastið hjá Bjarna Djurholm, sum hevði verið ein nógv betri og tíðarhóskandi loysn. Men ikki var annað væntandi, tá tjóðveldiskapitalistar við sosialistiskari skræðu, hava verið uppí leikinum.

Sum handan falna jarntjaldið
Í Føroyum er helvtin av jørðini ogn og hin helvtin kongs. Støðan hjá føroyskum kongsbóndum er sum hjá starvfeløgum teirra í Kina, Hvítarusslandi, Kina, Albania og Kuba. Bóndin eigur einki í sínum vinnutólum, bygningum ella garði, og kann ikki veita trygd yvir fyri lánistovni. Hetta ger, at hann ofta bara verður vendur í hurðini í bankanum og tí ikki kann fremja ætlaðar ábøtur á lendi ella amboð.

Dømi eru um bøndur, sum í eitt 15 ára skeið hava lánt 5 mill. til útbyggingar á garðinum. Teir hava arbeitt fyri at niðurgjalda skuldina øll hesi árini, men nú tá tíðin nærkast til at teir skulu leggja frá sær, vakna teir við kalda dreym. Teir eiga jú onki í garðinum, sum teir hava lagt nógva orku og pening í.

Tey fyrstu árini verður eitt møguligt yvirskot brúkt til útbyggingar og viðlíkahald á garðinum, men seinnu árini verður yvirskotið lagt til síðis fyri at bóndin kann hava eina uppsparing til ellisárini. Hetta førir við sær, at neyðugar ábøtur og viðlíkahald ikki verður gjørt, soleiðis at garðurin spakuliga forfellur.

Um sonur ella dóttir bóndan yvirtekur garðin, so kann møguliga semja gerast um eina hóskandi samsýning til fráfarandi bóndan. Men tá ein triði persónur tekur við festinum, stendur gamli bóndin eftir við ongum.

Bóndurnir ynskja endurgjald fyri íløgur og arbeiði
Tað eigur at verða gjørd ein jarðarlóg, sum ásetur ein dag, har allir garðar og jørð verða seld fyri marknaðarprís. Tá skal bóndin, sum situr við festinum fáa tilboð um keyp beinanvegin ella um hann ikki vil keypa, skal garðurin seljast fyri marknaðarprís, tá bóndin leggur frá sær. Velur bóndur at keypa, skulu íløgurnar hjá bóndanum trekkjast frá keypsprísinum.

Knúturin í hesum málið er uttan iva hann, at fólk ikki vilja einskilja landsjørðina, tí at ongin privatpersónur skal eiga okkara vøkru fjøll. Hesin knúturin kundi verið loystur, soleiðis at garður og lendi vóru knýtt saman sum eitt skip og eitt fiskiloyvi. Tí hevur garðurin onki beiti til neyt og seyð, er hann onki verdur.

Tað kann ikki bera til, at vit í 2003 enn eru á tí støði, sum grannalond okkara vóru á fyri 250 árum síðani.